

Profesorica slovenskega jezika **Barbara Gradišnik** na **III. gimnaziji Maribor**, ki ta predmet poučuje v športnih oddelkih na gimnaziji, je pripravila strokovni prispevek z naslovom *S pomočjo znanja in knjig do boljših športnih rezultatov*.

Prispevek je predstavila na [XI. Mednarodni znanstveni konferenci Prehrana, gibanje in zdravje](#), ki je potekala med 24. in 28. Novembrom 2020. Središče prispevka je gradilo na predstavitvi smernic medresprskega nacionalnega programa #športajmoinberimo. **Izvedba in vodenje mednarodne znanstvene konference je potekalo z lokacije RIS Dvorec Rakičan, Murska Sobota**. Preko aplikacije ZOOM je na konferenci sodelovalo 205 avtorjev, od tega je bilo 94 tujih. Sodelovali so strokovnjaki iz enajstih držav: Slovenije, Bosne in Hercegovine, Grčije, Hrvaške, Italije, Madžarske, Romunije, Rusije, Slovaške, Srbije in Španije. Skupno je bilo predstavljenih 182 prispevkov, od tega 9 znanstvenih in 173 strokovnih. V splošnem je konferenca zajemala štiri tematske sklope: prehrana, gibanje, zdravje ter vzgoja in izobraževanje.

Prispevek je objavljen z dovoljenjem avtorice.

S POMOČJO ZNANJA IN KNJIG DO BOLJŠIH ŠPORTNIH REZULTATOV

Barbara Gradišnik

III. gimnazija Maribor

Predavatelj: Barbara Gradišnik, barbara.gradisnik@tretja.si. Slovenija

POVZETEK

Vodilo sodelovanja med šolo in Nacionalnim medresorskim programom za spodbujanje branja med mladimi športniki in športnicami (#špotrajmoinberimo) je povezati mlade in vrhunske športnike ob pogovoru o branju in knjigi. Mladim športnikom želimo predstaviti, kako lahko s pomočjo znanja iz knjig in branja kot tehniko treniranja možganov napredujejo tudi kot športniki. Vplivati želimo na njihov odnos do branja ter širiti védenje, da je bralna pismenost temeljna zmožnost za pridobivanje in ustvarjanje novega znanja v njihovem osebem in športnem življenju. Prav zaradi tega so ciljna skupina Nacionalnega medresorskega programa za spodbujanje branja mladi športniki in športnice (#špotrajmoinberimo) med 15. in 19. letom starosti, ki večino svojega prostega časa namenijo športu. Na strani Statističnega urada RS lahko med podatki o življenju mladostnikov zasledimo, da ima v življenju mladih pomembno mesto šport, takoj za tem ima pomembno mesto tudi branje. Za mlade športnike skuša šola pod okriljem omenjenega programa ustvariti okolje, v katerem bodo mladi športniki lažje usklajevali športno in šolsko pot, s treningom branja pa vplivali na razvoj svojih možganov in tako sproščali tiste rezerve, ki jim pomagajo, da bodo lahko še boljši.

KLJUČNE BESEDE: branje, šport, #športajmoinberimo.

TITLE: WITH THE HELP OF KNOWLEDGE AND BOOKS TO BETTER SPORTS RESULTS

ABSTRACT

The guiding principle of the cooperation between the school and the National Interdepartmental Program for the Promotion of Reading among Young Athletes (#špotrajmoinberimo) is to connect young and top athletes by talking about reading and books. We want to present to young athletes how, with the help of knowledge from books and reading as a technique of brain training, they can also progress as athletes. We want to influence their attitude towards reading and spread the knowledge that reading literacy is a fundamental ability to acquire and create new knowledge in their personal and sports lives. This is why the target group of the National Interdepartmental Program for the Promotion of Reading is young athletes (#špotrajmoinberimo) between the ages of 15 and 19, who spend most of their free time on sports. On the website of the Statistical Office of the Republic of Slovenia, among the data on the lives of young people, we can see that sport has an important place in the lives of young people, followed by reading. Under the auspices of the program, the school seeks to create an environment for young athletes in which young athletes can more easily balance sports and school, and through reading training influence the development of their brains and release those reserves that help them to be even better.

KEYWORDS: reading, sports, # športajmoinberimo.

1. UVOD

III. gimnazija Maribor je ena najstarejših slovenskih gimnazij z več kot 155-letno tradicijo. Začetki izobraževanja segajo v leto 1802, a pravi začetek šole je šolsko leto 1862/1863, ko je nastalo dveletno učiteljsiše. Leta 1990 se je šola preimenovala v III. gimnazijo Maribor, ki danes združuje dijake v treh programih: gimnazija, gimnazija - športni oddelek in predšolska vzgoja.

Dijakom vseh treh programov omogočamo učenje za življenje z vključevanjem v različne šolske in nacionalne projekte ter v mednarodno povezovanje evropskih razsežnosti. Namen delovanja je postaviti se ob bok najboljšim. Prav zato je danes vodilo našega dela z dijaki in dijakinjami »Ne za šolo, za življenje se učimo.«

V športnih oddelkih nudimo splošno izobrazbo dijakom, ki se intenzivno ukvarjajo s športom, dosegajo vrhunske športne rezultate in se udeležujejo tekmovanj na najvišjem nivoju. Dijakom omogočimo prilagoditve izobraževalnega procesa, da zmorejo uspešno zaključiti letnik in šolanje s splošno maturo. Šolske obveznosti skušamo v celoti prilagoditi potrebam športa; tudi celoletnim odsotnostim dijakov, saj se zavedamo, da naši dijaki športniki zastopajo šolo, klub in Slovenijo. Najuspešnejši športniki že v času šolanja na gimnaziji podpišejo profesionalne pogodbe s klubi doma in v tujini, pogosto zamenjajo kraj bivanja in jih celo šolsko leto ni pri pouku, šola pa se skuša v celoti prilagoditi potrebam športa in športnika in ne šport šoli [1].

Zaradi obremenjenosti dijakov športnikov se je šola v preteklem šolskem letu z veseljem odzvala na vabilo Mariborske knjižnice, ki je z Nacionalnim medresorskim programom #špotrajmoinberimo skuša povezati šport, izobraževanje in kulturo s ciljno usmerjenostjo v mlade športnike.

2. NACIONALNI MEDRESORSKI PROGRAM #ŠPORTAJMOINBERIMO

Mariborski knjižnica je Nacionalni medresorski program #športajmoinberimo zastavila kot povezovanje športa, izobraževanja in kulture s ciljno usmerjenostjo v točno določeno skupino prebivalcev Slovenije, in sicer nagovarjajo mlade športnike. Ciljna skupina pri izvedbi tega programa so mladostniki med 15. in 19. letom starosti, ki večino svojega prostega časa namenijo športu. Program so izpeljali v mesecu septembru 2020, in sicer v sklopu aktivnosti Evropskega tedna športa, navezali pa so se tudi na Nacionalni mesec skupnega branja.

Dijaki športniki se lahko na III. gimnaziji vpišejo v športni oddelek, zato skuša šola v sklopu sodelovanja z Mariborsko knjižnico in omenjenim programom spremljati bralne navade in želje mladega športnika, predvsem pa želi z branjem pripomoči k doseganju boljših rezultatov na športnem področju. Učitelji slovenščine, ki v teh oddelkih poučujemo, skušamo slediti ideji programa #športajmoinberimo, ki želi najstnikom v izbrani starosti predstaviti dva možna, sicer tradicionalna pripomočka učenja: *izkušnje drugih oziroma pripovedovanje o življenjskih doživetjih* ter *knjigo*. Ker je vodilo programa povezati mlade in vrhunske športnike ob pogovoru o branju in knjigi in mladim športnikom predstaviti, kako lahko s pomočjo znanja iz knjig in branja kot tehnike treniranja možganov napredujejo tudi kot športniki, je sodelovanje za šolo velikega pomena. Tako kot program želimo tudi sami vplivati na njihov odnos do branja ter širiti védenje, da je bralna pismenost temeljna zmožnost za pridobivanje in ustvarjanje novega znanja v njihovem osebni in športnem življenju [2].

Dogodek v sklopu tega programa je v Mariboru potekal 24. 9. 2020. Mladi športniki s III. gimnazije Maribor (1. Š, 1. E, 2. Š in 2. E) so se z vrhunskimi športniki pogovarjali v Lutkovnem gledališču Maribor. Dogodek je pripravila in povezovala dr. Sabina Fras Popovič (Mariborska knjižnica, Center za spodbujanje bralne pismenosti).

SLIKA 1: Maj Voršič, naš smučar iz 2. Š, in Filip Flisar, eden izmed gostov na dogodku v Lutkovnem gledališču Maribor.

SLIKA 2: Dogodek je časovno sovpadal s pomembnejšimi dogodki:

- Evropski teden športa – 23. – 30. 9. 2020;
- Nacionalni mesec skupnega branja – 8. 9. – 11. 10. 2020;
- Dan slovenskega športa – 23. 9. 2020.

3. PROSTI ČAS

Podatki o življenju mladih Evropejcev, ki so dostopni na spletni strani Statističnega urada RS, kažejo, da ima v življenju mladih moških in žensk pomembno mesto šport (55 % mladih moških se s športom ukvarjajo vsaj 1x tedensko, odstotek pri mladih ženskah je zanemarljivo manjši, takšnih je 53 %), takoj za tem ima pomembno mesto tudi branje (45 % pripadnikov te starostne skupine med 15. in 19. letom letno prebere več kot 5 knjig). Omenjena generacija je tesno povezana s svetovnim spletom (96 % mladih moških in 100 % mladih žensk uporablja internet vsak dan), družabnimi omrežji (82 % mladih moških in 98 % uporablja družabna omrežja vsak dan) in komunikacijo ob podpori interneta (47 % mladih moških in 72 % mladih žensk uporablja internet za telefoniranje ali video pogovore) [3].

Med dijaki 1. in 2. letnikov III. gimnazije Maribor, ki se aktivno ukvarjajo s športom in se izobražujejo v športnih oddelkih oz. v gimnazijskih oddelkih z dijaki, ki imajo statuse vrhunskih športnikov, smo izvedli anketo, s pomočjo katere smo želeli izvedeti, kakšne so bralne navade mladih športnikov in njihove želje v povezavi z branjem v prostem času. Zanimalo nas je, ali jim branje predstavlja motivacijo ali sprostitvev pred napornimi tekmami. Na anketo se je odzvalo 81 dijakov (40 dijakov 1. letnikov in 41 dijakov 2. letnikov), in sicer 39 dijakov in 42 dijakinj. Dijaki, ki jih anketa zajema, povprečno na dan trenirajo 3 ure in 20 minut. Le 14 dijakov ne trenira med vikendi, vsi drugi med vikendi trenirajo ali tekmujejo.

V anketi so dijaki podali mnenje tudi o svojem prostem času. 33 % dijakov meni, da imajo zelo malo prostega časa, 40 % jih meni, da ima premalo prostega časa, 26 % meni, da ima dovolj prostega časa in le 1 % dijakov meni, da ima dovolj prostega časa. Več kot polovica dijakov, 47, meni, da jim trening ne predstavlja oblike prostega časa, ostali pa prosti čas s treningi enačijo.

Kot smo omenili, dijaki športniki prosti čas preživljajo podobno kot vrstniki, ki ne trenirajo. V anketi so se dijaki lahko v vprašanju o preživljanju prostega časa opredelili za več odgovorov. Rezultati ankete kažejo, da se 58 % dijakov športnikov v prostem času uči, 40 % igra video igre, 80 % se jih družijo s prijatelji, 52 % dijakov v prostem času pomaga staršem, odstotek manj, torej 51 %, se ukvarja s športom, ki ga ne trenira, 47 % jih brska po spletu, 11 % dijakov bere, med možen odgovor odprtega tipa pa so dijaki zapisali, da gledajo televizijo, se posvečajo fantom oz. dekletom ali igrajo družabne igre z družino.

V sklopu smernic programa #športajmoinberimo nas je v anketi zanimalo, kaj dijaki športniki berejo. Z 62 % vodijo spletne vsebine, tem pa sledijo knjige za domače branje z 38 % in literatura, ki dijake zanima (22 %). Dijaki športniki so v anketi izrazili željo po literaturi, ki jih zanima, in ne po domačem branju, ki je obvezno. 41 % dijakov bi, če bi jim čas to dopuščal, bralo knjige o športu, o življenjem športnikov in motivacijske knjige, 38% bi bralo trivialne romane, sledi želja po branju poljudnoznanstvenih revij, 6% dijakov pa bi bralo poezijo in dramatiko.

Čeprav le 16 % dijakov meni, da so dela, ki jih v sklopu književnosti pri slovenščini obravnavamo, nezanimiva, kar 72 % dijakov meni, da bi morali imeti dijaki športniki možnost, da pri slovenščini spoznajo dela, ki so bolj povezana s športom in mladega športnika motivirajo.

4. SKLEP

Natančnejša analiza ankete je pokazala, da si dijaki športniki želijo tudi v sklopu pouka spoznati literaturo, ki je bodisi povezana s športom bodisi je naravnana tako, da mladega športnika motivira. Tako kot program #športajmoinberimo bi bilo treba v bodoče razmišljati o željah in potrebah »posebega profila« gimnazijca, t.j. gimnazijca športnika, ki mu poleg telesne, tehnične in taktične priprave do celostne izgradnje osebnosti pomaga tudi psihološka priprava, katere del je zagotovo branje kakovostne literature, v kateri mladi športnik najde navdih in motivacijo.

ZAHVALA

Zahvaljujem se dr. Sabini Frasn Popović, bibliotekarski višji svetnici, vodji Centra za spodbujanje bralne pismenosti, za vključitev v program #športajmoinberimo, saj mi je kot učiteljici dijakov športnikov s tem omogočila vpogled v svet mladostnikov, ki mi je bil pred tem docela tuj. Z njenimi nasveti, ki so hkrati vodilo programa, se pri maturitetnem predmetu lažje približam mlademu človeku, ki svoj čas poleg šole namenja športu.

LITERATURA IN VIRI

- [1] <https://www.tretja.si/> (pridobljeno dne 10. 11. 2020).
- [2, 3] <https://www.mb.sik.si/sportajmoinberimoprojekt.html> (pridobljeno dne 11. 11. 2020).
- [4] Slike 1–2. Arhiv III. gimnazije Maribor.